

Novine u jurisprudenciji Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine

► Pripremio: Edin Čengić, Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine

Uvod

Za ovaj broj časopisa „Pravna hronika“ izdvojeno je pet odluka Vrhovnog suda Federacije BiH. Riječ je o odlukama u kojima su izraženi pravni stavovi o aktuelnim pitanjima iz krivične, građanske i upravne oblasti.

**Predmet broj 09 0 K 031067 23
Kž 43 od 11. aprila 2023. godine
– Obaveza suda da u postupku
kontrole opravdanosti pritvora održi
ročište za izjašnjenje stranaka i
branitelja u vezi sa daljim trajanjem
pritvora u razumnim intervalima**

Činjenice i žalbeni navodi

Rješenjem Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 031067 23 Kv 67 od 20. marta 2023. godine optuženim E.D., A.M. i J.J., protiv kojih je u toku krivični postupak za krivično djelo organizirani kriminal iz člana 342. st. 2. i 3. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 383. stav 3. u vezi sa stavom 1. i dr., temeljem odredbe člana 151. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKPFBiH), produžen je pritvor za dva mjeseca koji im se prema tom rješenju ima računati od 20. marta

2023. godine i koji može trajati do 20. maja 2023. godine ili do druge odluke suda. Optuženim je produžen pritvor iz osnova propisanog u članu 146. stav 1. tačka c) ZKPFBiH.

Protiv navedenog rješenja, između ostalih, žalbu je izjavio i branitelj optuženog E.D. u kojoj je, u njenom dijelu, istakao da se u navedenom slučaju ne radi konkretno o kontroli pritvora, nego o njegovom produženju, te da je tužitelj trebalo da dostavi sudu prijedlog za produženje pritvora prije odluke o produženju pritvora kako bi obrana osumnjičenog imala pravo da se izjasni o osnovanosti takvog prijedloga. Pored toga, branitelj je iznio stav da, kada sud po bilo kojem osnovu produžava pritvor, pritvorenik mora imati mogućnost da se izjasni o prijedlogu za produženje pritvora. Budući da tako nije postupljeno, prema stavu branitelja, povrijeđene su odredbe člana 145. st. 2. i 3. ZKPFBiH. Iako nije određeno navedeno u žalbi, tim prigovorom se ističe povreda prava na obranu optuženog iz člana 312. stav 1. tačka d) ZKPFBiH.

Odluka

Žalbeni stav branitelja da optuženi, nakon što se na ročištu izjasnio o prijedlogu za produženje pritvora podnesenom u potvrđenoj optužnici, pri odlučivanju o pritvoru prilikom redovne

kontrole opravdanosti pritvora mora imati mogućnost da se izjasni o pritvoru, prema ocjeni ovog suda, jeste osnovan.

Naime, članom 151. stav 1. ZKPFBiH propisano je: „pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.“

Dakle, pri primjeni odredbe člana 151. stav 1. ZKPFBiH koja reguliše pitanje kontrole opravdanosti pritvora nakon potvrđivanja optužnice sud je, osim teksta te odredbe, dužan imati u vidu i odredbu člana 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: EKLJP) i praksu Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) u vezi sa pravom iz te odredbe. U konkretnom predmetu prilikom kontrole opravdanosti pritvora relevantne odredbe ZKPFBiH nisu tumačene u odnosu na standarde u primjeni člana 5. EKLJP koje je prihvatila praksa ESLJP.

Kako se to navodi u Odluci Ustavnog suda BiH broj AP 3228/22 od 23. marta 2023. godine, član 5. EKLJP ne isključuje da se sistemom automatskog periodičnog preispitivanja zakonitosti lišavanja slobode može obezbijediti poštivanje zahtjeva iz člana 5. stav 4. EKLJP, te da se u takvim okolnostima ne mora održavati javna sjednica u svakom slučaju kada se produžava pritvor i da će odluka o tome da li će se održati javna sjednica zavisi od okolnosti u svakom konkretnom predmetu. Ali, kada je ustanovljeno automatsko preispitivanje, odluke o održavanju javnih sjednica moraju slijediti u „razumnim intervalima“. Pri tome Ustavni sud BiH u navedenoj odluci pozvao se na presudu ESLJP u predmetu *Petrović protiv Srbije* od 20. aprila 2012. godine, predstavke br. 6097/16 i 28999/19, tač. 154. i 155.

Iz podataka u konkretnom spisu, nakon donošenja Rješenja prvostepenog suda broj 09 0 K 031067 21 K2 15 od 17. juna 2021. godine, kojem

je prethodilo njegovo izjašnjenje o prijedlogu tužitelja podnesenom u optužnici za produženje pritvora, do donošenja pobijanog rješenja 20. marta 2023. godine, optuženi nije imao priliku da se izjasni o produženju pritvora. U tom periodu pritvor je produžavan optuženom 11 puta, svaka dva mjeseca, na nejavnim sjednicama vijeća, uz primjenu relevantnih odredaba ZKPFBiH. U konkretnom slučaju, iako se radilo o kontroli pritvora, period od više od godinu dana i osam mjeseci, u kome optuženi nije saslušan, ne može se smatrati, u smislu standarda i prava iz člana 5. EKLJP, koje je prihvatila praksa ESLJP, „razumnim intervalom“ u kojem bi se optuženom trebalo omogućiti da se izjasni o okolnostima značajnim za odluku o pritvoru.

Budući da optuženi nije imao priliku da se izjasni o produženju pritvora prije nego što je prvostepeni sud 11 puta produžio pritvor, Vrhovni sud Federacije BiH je zaključio da je povrijeđeno pravo optuženog iz člana 5. stav 4. Evropske konvencije.

Stoga se ovim rješenjem izmijenila praksa Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine ranije usvojena pri odlučivanju o žalbama protiv rješenja o produženju pritvora donesenih u postupku redovne kontrole opravdanosti pritvora, tj. da u takvim slučajevima nije potrebno održavati ročišta radi izjašnjenja optuženog, a koji stav je izražen i u Rješenju ovog suda broj 09 0 K 031067 23 Kž 41 od 7. februara 2023. godine donesenom u istom predmetu. Optuženom se, nakon potvrđivanja optužnice, prilikom redovne kontrole opravdanosti pritvora, mora u „razumnim intervalima“ omogućiti da bude saslušan pred vijećem suda koje odlučuje o njegovom pritvoru.

Predmet broj 01 0 K 015030 23 Kž 16 od 12. septembra 2023. godine – Utvrđenje srazmjere između mjera osiguranja i cilja koji se želi postići

Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću broj 01 0 K 015030 23 Kv 19 od 12. jula 2023. godine, u krivičnom postupku protiv optuženih A.H.,

G.L., S.K., S.H., R.Ć., pravne osobe Visoka međunarodna škola Cazin i dr., zbog krivičnog djela organizirani kriminal iz člana 342. stav 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (KZFBiH) u vezi sa krivičnim djelima zloupotreba položaja ili ovlašćenja iz člana 383. stav 1. i dr., optuženim A.H., G.L. i pravnoj osobi Visoka međunarodna škola Cazin produžene su privremene mjere osiguranja imovinske koristi za koju se sumnja da je pribavljena krivičnim djelom tako što se: 1. zabranjuje otuđenje, sakrivanje, opterećenje ili raspolaganje pokretnom imovinom, i to putničkim motornim vozilom marke „mercedes-benz“, na način da će se vozilo sa pripadajućim ključevima, vlasničkom ispravom, saobraćajnom dozvolom i drugom pratećom dokumentacijom oduzeti i povjeriti na upravljanje Federalnoj agenciji za upravljanje imovinom; a u tač. 2, 3, 4. i 5. naloženo je tačno određenim bankama da se prethodno označenim optuženim uskrati na osnovu njegovog naloga isplata novčanih sredstava sa njegovog računa u iznosima utvrđenim u izreci Rješenja broj 01 0 K 015030 23 Kv 19 od 12. jula 2023. godine uz nalog banci da izvrši prenos sredstava na račun posebnih namjena Federalne agencije za upravljanje oduzetom imovinom.

Protiv prvostepenog rješenja žalbe su izjavili optuženi A.H. i njegov branitelj, advokat H.H. iz Bihaća, zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja sa prijedlogom da se odbije prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje privremenih mjera osiguranja kao neosnovan.

Odluka

Ispitujući pobijano rješenje u granicama žalbenih navoda, ovaj sud je zaključio da se u žalbi optuženog A.H. osnovano prigovara da u izreci pobijanog rješenja nije navedena vrijednost imovinske koristi za koju se sumnja da je pribavljena krivičnim djelom, što izreku čini nerazumljivom i što predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH.

Osim toga, da privremena mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi ne bi predstavljala kršenje prava na mirno uživanje imovine iz člana 1. stav 1. Protokola broj 1 uz EKLJP, nužno je da postoji srazmjera između vrijednosti imovine koja je predmet privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom i visine imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom čije se oduzimanje osigurava. Naime, u konkretnom slučaju, zbog propusta suda da se izjasni u pogledu vrijednosti navedenog motornog vozila koje je predmet mjera osiguranja, ne može se ni ocijeniti da li je produženjem mjera osiguranja stavljen preveliki teret na optuženog A.H., odnosno da li je na štetu optuženog povrijeđen spomenuti princip proporcionalnosti. U konačnici, mišljenje ovoga suda je da je prvostepeni sud u pobijanom rješenju propustio da navede potpune i određene razloge zašto smatra da postoji srazmjera između vrijednosti imovine koja je predmet privremenih mjera osiguranja oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom i visine imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom čije se oduzimanje osigurava.

Pošto su o ovim odlučnim činjenicama u pobijanom rješenju izostali razlozi, učinjena je bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH, pa je žalba optuženog A.H. i njegovog branitelja uvažena i predmet vraćen prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Predmet broj 04 0 K 012613 22 Kž od 3. augusta 2023. godine – Presuda se može zasnivati samo na dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu

Činjenice i žalbeni navodi

Presudom Kantonalnog suda u Zenici broj 04 0 K 012613 21 K od 21. januara 2022. godine optuženi J.I. je, na osnovu člana 299. tačka c) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKPFBiH), oslobođen optužbe za krivično djelo ratni zločin protiv ratnih zarobljenika iz člana 144. preuzetog Krivičnog

zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZSFRJ).

Podneskom broj T04 0 KTRZŽ 0043977 22 2 od 29. aprila 2022. godine federalna tužiteljica je predložila da se uvaži žalba zamjenika glavne kantonalne tužiteljice u Zenici, pobijana presuda ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Pobijajući prvostepenu presudu zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, tužitelj u žalbi ukazuje na to da u toj presudi nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, jer se sud poziva na iskaze svjedoka samo fragmentarno i ciljano u odnosu na donesenu odluku, ne upuštajući se u sadržinu njihovih iskaza u cijelosti, odnosno ne dovodi ih u međusobnu vezu u smislu člana 296. stav 2. ZKPFBiH. Potom navodi da sud nije, u smislu člana 305. stav 7. ZKPFBiH, obrazložio koje činjenice i zbog kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, odnosno ne daje ocjenu vjerodostojnosti proturječnih dokaza, niti navodi u potpunosti kojim se razlozima rukovodio prilikom donošenja presude. S tim u vezi, ukazuje na iskaze svjedoka oštećenih D.H. i H.N. koje je sud samo selektivno naveo, bez suštinske analize u odnosu na bitne činjenice u kojima su ti iskazi podudarni, te koje sud nije ocijenio niti samostalno, niti u vezi sa drugim dokazima. Isto se odnosi na iskaz svjedoka M.O., te na iskaz optuženog, pa je time, prema stavu tužitelja, tom presudom učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 1. tačka k) ZKPFBiH.

Odluka

Vrhovni sud Federacije BiH je ispitao pobijanu presudu u smislu odredbe člana 321. ZKPFBiH, u granicama žalbenih navoda, kao i po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen krivični zakon nakon čega je zaključio da su žalbeni navodi tužitelja osnovani.

Iz obrazloženja pobijane presude slijedi da je sud u odnosu na oštećene H.N. i D.H. ocijenio dijelove njihovih iskaza sa glavnog pretresa

koji se odnose na to koliko puta i kad su vidjeli optuženog, odnosno kad i kako ih je on izvodio iz prostorije zv. Šestica (za vrijeme njihovog zatočeništva u objektu zv. Silos), a da je potom ocijenio dijelove njihovih iskaza iz istrage na iste okolnosti (pri čemu ovaj sud zapaža da su iskazi iz istrage predloženi tokom glavnog pretresa samo svjedoku H.N. u određenim dijelovima radi razjašnjenja u pogledu pojedinih odstupanja, i to iskaz od 6. januara 2021. godine i od 23. juna 2014. godine, a svjedoku D.H. tokom svjedočenja na glavnom pretresu nije predložen niti jedan od iskaza na koje se sud u presudi poziva u smislu pojašnjenja eventualnih razlika, nego je tom svjedoku predložen samo iskaz od 18. februara 2021. godine radi potvrde potpisa na njemu, dok mu iskaz od 17. aprila 2014. godine nije uopće predložen). Nakon toga je sud izveo zaključak da njihova svjedočenja „nisu dovoljna“ da bi se donijela osuđujuća presuda, te da njihova svjedočenja „nemaju potvrdu u svjedočenju M.O. u drugom dijelu radnje, dok za prvu radnju iskazivanje oštećenih ostaje samostalno uz ukupno negiranje krivičnog djela od optuženog“ zbog čega je oslobodio optuženog u smislu člana 299. tačka c) ZKPFBiH.

Iz navedenog slijedi da prvostepeni sud, kako se osnovano ukazuje žalbom tužitelja, nije uopće ocijenio iskaze oštećenih u bitnim dijelovima koji se odnose na krivičnopravne radnje koje je prema njima poduzeo optuženi, kako su one opisane u tač. 1. i 2. izreke pobijane presude, a o kojima su se oni detaljno izjasnili na glavnom pretresu, nego je selektivno ocijenio dijelove tih iskaza koji se odnose na to koliko puta i kada ih je optuženi izvodio (i to u komparaciji sa iskazima od kojih neki, kako je već navedeno, nisu ni predloženi), zanemarujući pri tome da ocijeni bitne navode iz iskaza tih svjedoka sa glavnog pretresa koji su međusobno podudarni na što se žalbom tužitelja osnovano ukazuje. Naime, oba svjedoka, oštećena, na glavnom pretresu saglasno su potvrdila da je prvi put izvođen M.O. (koji im je poslije rekao da ga je izveo optuženi i da mu je stavljao pištolj u usta), zatim, da su izvođeni svaki ponaosob (pri čemu su i jedan i drugi svjedok opisali radnje koje je

tada prema njima poduzeo optuženi), te da su jednom prilikom izvedena sva trojica (H.N., D.H. i M.O.), kada im je optuženi psovao i vrijeđao ih, te nekoliko puta prislanjao pištolj na čelo i sljepoočnicu svjedoku D.H., a jednom mu stavio pištolj u usta, te „klikao“, dok je tom prilikom svjedoku H.N. „samo jednom ili dva puta prislonio pištolj“, jer se, prema navodima tog svjedoka, optuženi tada „najviše zadržavao“ na svjedoku D.H.

Dakle, iskaze oštećenih H.N. i D.H. sud suštinski nije ocijenio niti same za sebe, niti u međusobnoj vezi, pa da bi tek onda, na osnovu takve ocjene, njihove iskaze dovodio u vezu sa drugim iskazima, uključujući iskaz svjedoka M.O. i iskaz optuženog. Time je, i prema ocjeni ovog suda, povrijedio odredbu člana 296. stav 2. ZKPFBiH.

S obzirom na to da je pobijanom presudom učinjena navedena bitna povreda odredaba krivičnog postupka, ovaj sud je uvažio žalbu, te pobijanu presudu, u smislu člana 330. stav 1. tačka a) ZKPFBiH, ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje.

Predmet broj 58 0 P 197625 22 Rev od 7. septembra 2023. godine – Svojstvo učesnika u postupcima zaštite od diskriminacije/viktimizacije i pravilo o teretu dokaza

Činjenice spora

Predmet spora je bio zahtjev tužitelja da se utvrdi da ga je tuženi diskriminirao povređujući njegovo pravo na jednako postupanje i pravo na pristup informacijama a sve zbog činjenice što je tužitelj, kao punomoćnik svoje supruge, sudjelovao u postupcima za zaštitu od diskriminacije i što je prijavitelj krivičnih djela protiv službene dužnosti, te da se tuženi obaveže da mu, zbog pretrpljene duševne boli i straha, nadoknadi nematerijalnu štetu.

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Mostaru broj 58 0 P 197625 18 P od 31.

decembra 2018. godine je utvrđeno da je tuženi diskriminirao tužitelja povređujući njegovo pravo na jednako postupanje i pravo na pristup informacijama, te pravo da kao osoba iz člana 18. Zakona o zabrani diskriminacije ne trpi neželjene posljedice zbog sudjelovanja u postupcima za zaštitu od diskriminacije i da ne bude diskriminiran temeljem svojih uvjerenja kao osoba iz člana 33. Konvencije UN protiv korupcije kao prijavitelj krivičnih djela protiv službene dužnosti. Tuženi je obavezan da na ime nematerijalne štete isplati tužitelju ukupan iznos od 4.494,00 KM od čega na ime duševnih bolova iznos od 4.400,00 KM, a na ime pretrpljenog straha iznos od 94,00 KM, sve u roku od 30 dana.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Mostaru broj 58 0 P 197625 19 Gž od 20. decembra 2021. godine žalba tuženog je uvažena i prvostepena presuda preinačena tako da je u cijelosti odbijen tužbeni zahtjev.

Ovakvu odluku drugostepeni sud je donio na osnovu sljedećih zaključaka: da se tužitelj kao punomoćnik stranke ne može smatrati učesnikom u postupku u smislu odredbe člana 18. Zakona o zabrani diskriminacije, jer punomoćnik samo preduzima radnje u ime stranke u okviru izdate punomoći, tako da te radnje imaju učinak za stranku u čije ime su preduzete i nemaju nikakvog učinka u odnosu na punomoćnika, da viktimizacija nije definirana kao oblik diskriminacije, pa osobama koje trpe posljedice viktimizacije nije na raspolaganju mogućnost iz člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije koja se odnosi na teret dokazivanja, da je, shodno tome, prvostepeni sud pogrešno rasporedio teret dokazivanja, zaključivši da je na tužitelju bio teret dokazivanja „prema sniženom standardu“ propisan navedenim članom zakona, da je tužitelj u upravnim postupcima koji su vođeni povodom zahtjeva tužitelja za pristup informacijama imao mogućnost da izjavi žalbe i druge pravne lijekove, odnosno da je iskoristio prava iz Zakona o slobodi pristupa informacijama.

Protiv drugostepene presude reviziju je, zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, blagovremeno izjavio tužitelj.

Odluka

Vrhovni sud je usvojio reviziju tužitelja, ukinuo pobijanu presudu i predmet vratio drugostepenom sudu na ponovno suđenje, izrazivši stav da se osoba koja je kao punomoćnik zastupala tužitelja u postupku diskriminacije smatra učesnikom u tom postupku, te da, shodno tome, uživa zaštitu od viktimizacije.

Prema odredbama čl. 11. i 12. Zakona o zabrani diskriminacije, zaštita od diskriminacije može se tražiti u postojećim sudskim ili upravnim postupcima ili posebnom tužbom za diskriminaciju. Shodno navedenom, bez utjecaja na ishod ovog postupka su utvrđenja drugostepenog suda da je tužitelj već iskoristio sva prava predviđena Zakonom o pristupu informacijama, jer mu na osnovu citiranih zakonskih odredaba pripada pravo da posebnom tužbom traži da se utvrdi diskriminacija i naknada štete (član 12. stav 1. tač. a. i c. Zakona o zabrani diskriminacije).

Odredbom člana 18. navedenog zakona je propisano da je viktimizacija, kao oblik diskriminacije, zabranjena i da predstavlja svaki oblik nepovoljnog postupanja prema osobama koje su u dobroj vjeri prijavile, ili namjeravaju prijaviti diskriminaciju, prisustvovala ili svjedočile diskriminaciji, odbile nalog da diskriminatorno postupaju, na bilo koji način učestvovala u postupku za zaštitu od diskriminacije, pružile ili imale namjeru ponuditi informacije ili dokumente potrebne u postupku zaštite od diskriminacije, ili o diskriminatornom postupanju informirale javnost. Dakle, citirana odredba se, između ostalog, odnosi na sve osobe koje su na bilo koji način učestvovala u postupku za zaštitu od diskriminacije.

Pravno rezonovanje drugostepenog suda da se pravilo o teretu dokazivanja iz člana 15.

stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije ne može primijeniti u slučaju viktimizacije je pogrešno. Prema toj odredbi, u svim postupcima predviđenim ovim zakonom kada osoba ili grupa osoba, na osnovu njima raspoloživih dokaza, učine vjerovatnim da je došlo do diskriminacije, teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije leži na suprotnoj strani.

Imajući u vidu da je tužba u ovoj pravnoj stvari podnesena i prvostepena presuda donesena u 2018. godini, valjalo je primijeniti odredbu člana 18. važećeg Zakona o zabrani diskriminacije, koji viktimizaciju definira upravo kao oblik diskriminacije, te odredbu člana 15. stav 1. koja tužitelju stavlja na teret da sudu dokaže da je tuženi izvršio radnju zbog koje je tužen i da učini vjerovatnim da je, zbog njegovog ličnog svojstva – prethodnog učešća u postupku diskriminacije - na njegovu štetu učinjena razlika u odnosu na druge osobe, a na tuženom je da dokaže da tom radnjom nije povrijedio načelo jednakosti.

**Predmet broj 03 O U 022844 23
Uvp od 7. septembra 2023. godine
– Da li pravilno popunjena i
dostavljena prijava poslodavca o
nesreći na poslu predstavlja jedini
relevantni dokaz da je osiguranik
pretrpio povredu na radu**

Činjenice i navodi tužbe

Tužitelj B.A., koji je u radnom odnosu u RMU „Banovići“ d.d. Banovići, podnio je 13. januara 2021. godine zahtjev za ostvarivanje prava po osnovu invalidnosti Kantonalnoj administrativnoj službi za Tuzlanski kanton, kao prvostepenom organu. Uz zahtjev je priložio i prijavu o nesreći na poslu u kojoj je, između ostalog, konstatovano: da je tužitelj povrijeđen 3. decembra 2019. godine na mjestu na kojem je obavljao poslove, i to prilikom izvlačenja kolica, koja su iskočila iz pruge pored tužitelja, te da je tom prilikom pao i povrijedio leđa i glavu, da su ta kolica predstavljala izvor ozljede tužitelja, da o nesreći na poslu nije obaviještena Inspekcija rada, da je iz iste prijave o nesreći

na poslu vidljivo da ju je potpisala odgovorna osoba poslodavca i da je potpis ovjeren pečatom poslodavca, da je ista prijava popunjena i u dijelu “VI. IZVJEŠTAJ DOKTORA KOJI JE PREGLEDAO POVRIJEĐENOG”, te da je ovjerena potpisom i pečatom ljekara koji je pregledao tužitelja nakon povređivanja i konstatovao da će nesposobnost za rad tužitelja nakon povređivanja trajati „više mjeseci“.

Rješavajući o zahtjevu tužitelja, prvostepeni organ je pribavio nalaz, ocjenu i mišljenje Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja Sarajevo – Odjeljenje za prvostepeni postupak medicinskog vještačenja u Tuzli broj ORS-P-TZ-3938/21 od 16. novembra 2021. godine, kojim je ocijenjeno da kod tužitelja, počev od 4. marta 2021. godine “i danas, 16. novembra 2021. godine” postoji II kategorija invalidnosti - promijenjena radna sposobnost, zbog koje tužitelj više nije sposoban da radi svoj posao: radnik - utovarač u jami, a da je sposoban za drugi odgovarajući posao koji ne iziskuje rad u pognutom položaju, podizanje i prenošenje težeg tereta i rad u jami, da je tim nalazom ocijenjeno da je uzrok invalidnosti kod tužitelja povreda na radu od 3. decembra 2019. godine.

Na osnovu opisanog činjeničnog stanja prvostepeni organ je 16. decembra 2021. godine donio rješenje kojim je utvrđeno da kod **tužitelja, zbog povrede** od 3. decembra 2019. godine, postoji II kategorija invalidnosti, te da mu se priznaje pravo na raspoređivanje, odnosno zapošljavanje na drugo odgovarajuće radno mjesto, kao i **pravo na odgovarajuću novčanu naknadu počev od 4. marta 2021. godine i 16.**

novembra 2021. godine do dana rasporeda na drugo radno mjesto.

Nezadovoljan ovakvim obimom utvrđenih prava, tužitelj je podnio žalbu drugostepenom penzionom organu, Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar, koji je nakon što je pribavio nalaz, ocjenu i mišljenje nadležnog drugostepenog instituta za medicinsko vještačenje, koji je potvrdio nalaz i mišljenje prvostepene ljekarske komisije, donio drugostepeno rješenje 8. augusta 2022. godine kojim je odbio žalbu tužitelja, smatrajući da je prvostepeni organ pravilno postupio kada je o pravu tužitelja na naknadu plate odlučio u skladu sa odredbama člana 55. tačka a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju^[39] (kao da je invalidnost nastala nevezano za povredu na radu) uz obrazloženje da je prijava o nesreći na poslu „neuredna“, jer „nije je popunila Inspekcija rada, niti je prijavu zaprimio Zavod zdravstvenog osiguranja“.

Protiv drugostepenog rješenja tužitelj je podnio tužbu prvostepenom sudu, koji je pobijanom presudom od 2. marta 2023. godine uvažio tužbu tužitelja na način da je izmijenio prvostepeno rješenje od 16. decembra 2021. godine, te je utvrdio da kod tužitelja, **zbog povrede na radu** od 3. decembra 2019. godine, postoji II kategorija invalidnosti, pa mu se priznaje pravo na raspoređivanje, odnosno zapošljavanje na drugo odgovarajuće radno mjesto, kao i **pravo na odgovarajuću novčanu naknadu počev od 4. marta 2021. godine, pa sve dok za to budu postojali zakonski uslovi**. Prvostepeni sud je obrazložio presudu navodeći da je tuženi bio dužan putem navedenih ljekarskih komisija

[39] „Službene novine Federacije BiH“ br. 13/2018, 93/2019, 90/2021 i 19/2022. Članom 55. navedenog zakona je propisano da osiguranik kome se na osnovu promijenjene radne sposobnosti obezbjeđuje pravo na raspoređivanje na drugo radno mjesto, odnosno pravo na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju ima pravo na: a) naknadu plate od dana nastanka invalidnosti do dana rasporeda na drugo radno mjesto, odnosno do upućivanja na prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, kao i od dana završene prekvalifikacije ili dokvalifikacije do rasporeda na drugo radno mjesto (u daljnjem tekstu: naknada zbog čekanja), b) naknadu plate za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije (u daljnjem tekstu: naknada za vrijeme prekvalifikacije ili dokvalifikacije) i c) naknadu plate zbog manje plate na drugom radnom mjestu (u daljnjem tekstu: naknada zbog manje plate) pod uslovom da je promijenjena radna sposobnost nastala po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti.

Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja utvrđivati i ocjenjivati samo činjenice koje se tiču pitanja da li se povreda tužitelja od 3. decembra 2019. godine može smatrati povredom na radu sa stanovišta činjenica iz kojih proizlazi da li se navedena povreda zaista dogodila i da li je uzročno vezana za obavljanje posla koji je tužitelj obavljao u momentu povređivanja, a ne i činjenica koje se tiču pitanja da li je navedena prijava o nesreći na poslu uredno popunjena i predata nadležnom organu zdravstvenog osiguranja. Pri tome je naveo da zaposlenik ne popunjava prijavu o nesreći na poslu zbog čega se nedostaci na prijavi na koje se poziva tuženi ne mogu staviti na teret tužitelju, niti bi tužitelj trebalo da trpi bilo kakve štetne posljedice ukoliko poslodavac zbog bilo kojih razloga ne postupi na taj način.

Odluka Vrhovnog suda

Vrhovni sud Federacije, odlučujući o zahtjevu za vanredno preispitivanje sudske odluke tuženog, ustanovio je da je zahtjev neosnovan pozivajući se na odredbe člana 55. tačka c) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, kojim je propisano da se osiguraniku obezbjeđuje pravo na naknadu plate zbog manje plate na drugom radnom mjestu pod uslovom da je promijenjena radna sposobnost nastala po osnovu povrede na radu ili profesionalne bolesti.

Suprotno prigovorima iz zahtjeva tuženog organa, ovaj sud je ustanovio da je prvostepeni sud donio zakonitu presudu kada je utvrdio da tužitelju, zbog povrede na radu od 3. decembra

2019. godine, pripada pravo na odgovarajuću novčanu naknadu počev od 4. marta 2021. godine, pa sve dok za to budu postojali zakonski uslovi s obzirom na to da je u toku postupka nesporno utvrđeno da je tužitelj povrijeđen u toku rada, a ne samo da je povrijeđen, kako je navedeno u izreci prvostepenog rješenja. Propust poslodavca tužitelja da, u skladu sa odredbom člana 28. stav 3. Zakona o zdravstvenom osiguranju, dostavi prijavu o nesreći na poslu kantonalnom zavodu osiguranja ne može imati utjecaj na ostvarenje prava tužitelja da, zbog povrede na radu, ostvari pravo na zdravstvenu zaštitu iz osnova obaveznog zdravstvenog osiguranja. Prijava o nesreći na poslu predstavlja izvještajni obrazac koji popunjava i dostavlja poslodavac nadležnom zavodu zdravstvenog osiguranja radi vođenja evidencije u oblasti provođenja zdravstvene zaštite, kako je propisano Zakonom o evidencijama u oblasti zdravstva. Međutim, nedostavljanje ovog obrasca nije prepreka da osiguranik drugim dokaznim sredstvima dokazuje da je promijenjena radna sposobnost nastala po osnovu povrede na radu, u smislu odredbe člana 133. stav 1. i člana 157. stav 2. Zakona o upravnom postupku. Ukoliko bi se povreda na radu osiguranika dokazivala isključivo pravilno popunjenom i dostavljenom prijavom poslodavca o nesreći na poslu, tada bi ostvarenje prava osiguranika sa promijenjenom radnom sposobnošću ovisilo o volji ili sposobnosti poslodavca, a ne o utvrđenom pravom stanju stvari, što bi predstavljalo pretjerani formalizam koji bi onemogućio osiguraniku da dokazuje činjenicu o nastaloj povredi na radu na kojoj temelji svoj zahtjev.